

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาริวิจัย เรื่อง การ "เล่าข่าว" ทางวิทยุนี้ เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึงวิธีการ "เล่าข่าว" และความหมายที่ปรากฏออกมาจากการ "เล่าข่าว" ของผู้จัดรายการประเภทข่าวชาวบ้าน จำนวน 6 คน ใน 5 รายการ คือ ปรีชา ทรัพย์โสภณ ผู้จัดรายการ "ข่าว 6 โมงเช้า" ต้อย ณ บางน้อย ผู้จัดรายการ "คุยโขมง 6 โมงเช้า" นายหนวย ผู้จัดรายการ "เสียงจากนายหนวย" วุฒิ เวณจันทร์ ผู้จัดรายการ "ข่าว 4 มุมบ้าน" วัชร มาณะชัย และศรีรุ่ง รุ่งนิเศษ ผู้จัดรายการ "เพลงและข่าว"

แหล่งข้อมูล

ในการศึกษาริวิจัย เรื่อง การ "เล่าข่าว" ทางวิทยุนี้ มีแหล่งข้อมูล 3 ประเภท คือ

1. ประเภทรายการวิทยุ

รายการวิทยุที่นำมาศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 5 รายการ คือ

- 1.1 รายการ "ข่าว 6 โมงเช้า" ออกอากาศวันที่ 12 - 16 มีนาคม 2, 4 - 6, 9 - 13 และ 16 เมษายน พ.ศ. 2533 รวม 15 รายการ
- 1.2 รายการ "คุยโขมง 6 โมงเช้า" ออกอากาศวันที่ 12 - 16, 19 - 23 และ 26 - 30 มีนาคม พ.ศ. 2533 รวม 15 รายการ
- 1.3 รายการ "เสียงจากนายหนวย" ออกอากาศวันที่ 12 - 16, 19 - 23 และ 26 - 30 มีนาคม พ.ศ. 2533 รวม 15 รายการ
- 1.4 รายการ "ข่าว 4 มุมบ้าน" ออกอากาศวันที่ 6, 9 - 13, 16 - 20 เมษายน และ 1 - 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 รวม 15 รายการ
- 1.5 รายการ "เพลงและข่าว" ออกอากาศวันที่ 12 - 16, 19 - 23 และ 26 - 30 มีนาคม พ.ศ. 2533 รวม 15 รายการ

2. ประเภทบุคคล

ได้แก่ ตัวผู้จัดรายการทั้ง 6 คน คือ ปรีชา ทรัพย์โสภณ ต้อย ณ บางน้อย นายหนวย วุฒิ เวณจันทร์ วัชร มาณะชัย และศรีรุ่ง รุ่งนิเศษ บุคคลที่ร่วมงานกับปรีชา

ทรัพย์สินโสภณ คือ ศุภวรรณ ลัจจพงษ์ และจิราภรณ์ ยิ่งรอด ผู้เขียนบทข่าวรายการ "เพลงและข่าว" คือ นคร เมฆไกรสร และบุคคลที่เคยจัดรายการประเภท "ข่าวชาวบ้าน" มาก่อน คือ สง่า อารัมภีร์

3. ประเภทเอกสาร

หนังสือชมรมนักจัดรายการวิทยุแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเอกสารเกี่ยวกับประวัติของผู้จัดรายการข่าว คือ นายหนววย และวุฒิ เวนุจันทร์ และเอกสารที่เป็น "บทข่าว" ของรายการ "เพลงและข่าว" จำนวน 3 บท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งตามประเภทของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลประเภทรายการวิทยุ

ได้แก่ รายการข่าววิทยุ ที่เป็นกรณีศึกษา 5 รายการ ซึ่งเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเสียงขณะออกอากาศ และบางส่วนผู้จัดรายการบันทึกเสียงให้ โดยเก็บข้อมูลรายการละ 5 วัน ซึ่งเดิมผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลต่อเนื่องกัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ เป็นเวลา 3 สัปดาห์ แต่เนื่องจากวุฒิ เวนุจันทร์มิได้จัดรายการในบางช่วงโดยให้ผู้อื่นจัดแทน ผู้วิจัยจึงหยุดเก็บข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าว และเริ่มเก็บต่อเมื่อวุฒิ เวนุจันทร์ กลับมาจัดรายการตามเดิม และกรณีการเก็บข้อมูลรายการของปรีชา ทรัพย์สินโสภณ ผู้วิจัยขอให้ผู้จัดรายการบันทึกเสียงรายการให้จากแม่เหล็กที่ออกอากาศไปแล้ว เนื่องจากรายการ "ข่าว 6 โมงเช้า" ออกอากาศในเวลาเดียวกันกับรายการ "คุยโขมง 6 โมงเช้า" ของต๋อย ณ บางน้อย ทำให้ผู้วิจัยบันทึกเสียงรายการไม่ครบ ผู้วิจัยจึงต้องเก็บข้อมูลในวันอื่น ๆ ต่อมาจนครบตามจำนวนที่ต้องการ หลังจากบันทึกเสียงรายการแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาถอดข้อความเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

2. ข้อมูลประเภทบุคคล

ได้แก่ ผู้จัดรายการจำนวน 6 คน ซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการโดยตรง คือ ปรีชา ทรัพย์สินโสภณ ต๋อย ณ บางน้อย นายหนววย วุฒิ เวนุจันทร์ วัชรระ มานะชัย และศรีรุ่ง รุ่งนิเศษ การเก็บข้อมูลกระทำโดยการสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับประวัติชีวิต การทำงาน ประสบการณ์ แนวความคิดที่มีต่อ "ข่าว" และวิธีการเสนอข่าว การสัมภาษณ์ผู้จัดรายการดังกล่าวกระทำหลายครั้ง โดยผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองและบันทึกเสียงคำสัมภาษณ์ไว้ และจากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมทางโทรศัพท์โดยจดข้อความไว้ ซึ่งในการไปสัมภาษณ์ผู้วิจัย

ใช้วิธีการพูดคุยซักถามประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการทราบอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้จัดรายการทุกท่านต่างก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นอย่างค่อนข้างเปิดเผย แม้การโทรศัพท์ไปสอบถามก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกครั้ง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดรายการจากผู้ร่วมงานบางคน คือ นคร เมฆไกรสร นักข่าวสายอาชญากรรม หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งเขียน "บทข่าว" ให้รายการ "เพลงและข่าว" จิราภรณ์ ยิ่งรอด และศุภวรรณ ลัจจนงษ์ ซึ่งร่วมจัดทำ "บทข่าว" กับปรีชา ทรัพย์โสภณ ในรายการ "ข่าว 6 โมงเช้า" ส่วนผู้จัดรายการคนอื่น ๆ นั้น เป็นผู้จัดเตรียมข่าวด้วยตนเอง

เนื่องจากการศึกษาเรื่องการ "เล่าข่าว" ทางวิทยุ ต้องการที่จะทำความเข้าใจถึงขั้นตอนการเตรียมข่าวและวิธีการนำเสนอของผู้จัดรายการ ซึ่งจะนำมาประกอบการวิเคราะห์วิธีการ "เล่าข่าว" และการสร้างความหมายในการ "เล่าข่าว" ผู้วิจัยจึงได้สังเกตการทำงานของผู้จัดรายการในขณะที่เตรียมออกอากาศและในขณะที่ออกอากาศที่สถานีวิทยุ หรือในขณะที่บันทึกเสียงรายการที่ห้องบันทึกเสียง ยกเว้นกรณีของปรีชา ทรัพย์โสภณ ซึ่งบันทึกเสียงในเวลาติด ผู้วิจัยไม่สามารถไปสังเกตการทำงานดังกล่าวด้วยตนเองได้ จึงใช้วิธีการสอบถามรายละเอียดจากผู้จัดรายการและผู้ร่วมงานแทน การสังเกตกระทำในฐานะนักสังเกตที่เป็นผู้เข้าร่วม (Observer - as - Participant) ซึ่งผู้วิจัยเปิดเผยตนเองกับผู้จัดรายการทุกคนว่า เป็นผู้มาศึกษาเรื่องการ "เล่าข่าว" ทางวิทยุ ตั้งแต่ขั้นตอนของการขอสัมภาษณ์แล้ว และในระหว่างการสังเกต ผู้วิจัยได้พูดคุยสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้จัดรายการจากผู้ร่วมงานที่เป็นช่างบันทึกเสียงไปพร้อมกันด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่ชัดเกี่ยวกับการทำงานของผู้จัดรายการ แต่ในการสังเกตและสอบถามผู้ร่วมงานมิได้บันทึกข้อมูลในเวลานั้น เนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้จัดรายการและผู้ร่วมงานรู้สึกว่าคุณสังเกตมากเกินไป การจดบันทึกกระทำภายหลังกลับจากการสังเกต เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ไม่สลับซับซ้อนนัก

3. ข้อมูลประเภทเอกสาร

เป็นข้อมูลที่ใช้เป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์การ "เล่าข่าว" ทางวิทยุ เท่าที่ผู้วิจัยค้นคว้าได้เป็นประวัติชีวิตและการทำงานของนายหนวย และวุฒิ เวณจันทร์ ส่วนผู้จัดรายการคนอื่น ๆ มิได้มีผู้จัดทำประวัติไว้เป็นกิจลักษณะ และเอกสารอื่น ๆ ไม่ปรากฏ

ส่วนเอกสารที่เป็น "บทข่าว" นั้น ผู้วิจัยได้รับบทของรายการ "เพลงและข่าว" จากผู้จัดรายการ จำนวน 3 เรื่อง นอกจากนั้นรายการอื่นบางรายการ เช่น รายการ

"คุยโขมง 6 โมงเช้า" "เสียงจากนายหนวย" และ "ข่าว 4 มุมบ้าน" มิได้มีการจัดทำ "บทข่าว" แต่ผู้จัดรายการจะใช้ข่าวที่ได้รับมาหรือที่เตรียมไว้ เป็นวัตถุดิบในการเล่า ส่วนรายการ "ข่าว 6 โมงเช้า" ผู้จัดรายการมิได้มอบบทให้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นรายการวิทยุ

ได้แก่ รายการวิทยุทั้ง 5 รายการ ที่บันทึกเทปไว้และถอดข้อความจากเทป บันทึกเสียงออกมาทั้งหมด การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความคึกกันระหว่างการฟังเทปบันทึกเสียงรายการและการอ่าน "ตัวบท" ที่ถอดข้อความจากเทปบันทึกเสียง เพื่อให้ทราบว่า ผู้จัดรายการพูดอะไรและพูดอย่างไร โดยผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 การวิเคราะห์วิธีการ "เล่าข่าว" ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในเรื่องของการเล่าเรื่อง การสร้างภาพพจน์ ทฤษฎีการบรรยาย และทฤษฎีการเล่า เป็นแนวทางในการศึกษา โครงสร้างของการ "เล่าข่าว" และองค์ประกอบในการ "เล่าข่าว"

1.2 การวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏออกมาจากการ "เล่าข่าว" โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงสัญวิทยา เพื่อให้ทราบถึงความหมายโดยอรรถและความหมายโดยนัยในการ "เล่าข่าว"

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล

ผู้วิจัยได้นำคำสัมภาษณ์ของผู้จัดรายการทั้ง 6 คน ซึ่งประกอบไปด้วยประวัติ ประสบการณ์ในการทำงาน แนวความคิดเกี่ยวกับ "ข่าว" และการเสนอข่าวทางวิทยุ ตลอดจนคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการ มาประกอบการวิเคราะห์โดยตลอดแทรกไว้ในการอธิบายวิธีการ "เล่าข่าว" และความหมายที่ปรากฏออกมาจากการ "เล่าข่าว"

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสาร

ได้แก่ ประวัติและประสบการณ์ในการทำงานของนายหนวย และวุฒิ เวณจันทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาควบคู่ไปกับคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลทั้งสอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่จะนำไป

อธิบายวิธีการ "เล่าข่าว" และความหมายที่ปรากฏออกมาจากการ "เล่าข่าว" ส่วนเอกสารที่เป็น "บทข่าว" ของรายการ "เพลงและข่าว" ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับเทปบันทึกเสียงรายการและข้อความที่ถอดจากเทปบันทึกเสียง เพื่อให้ทราบถึงวิธีการ "เล่าข่าว" ของวัชระ มานะชัย และศรีรุ่ง รุณีเศษ

วิธีการนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องการ "เล่าข่าว" ทางวิทยุนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลเรื่อง วิธีการ "เล่าข่าว" และความหมายที่ปรากฏออกมาจากการ "เล่าข่าว" ของผู้จัดรายการแต่ละคนเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. ปรีชา ทวีชัยโสภาก
2. ต๋อย ณ บางน้อย
3. นายหนวย
4. วุฒิ เวณจันทร์
5. วัชระ มานะชัย และศรีรุ่ง รุณีเศษ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยการเก็บข้อมูลจากตัวผู้จัดรายการที่เป็นกรณีศึกษา ทั้ง 6 คน เป็นหลัก เนื่องจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้จัดรายการและรายการข่าวชาวบ้านมีน้อยมาก แม้ว่าผู้วิจัยจะได้ไปพบและสัมภาษณ์ด้วยตนเองและทางโทรศัพท์หลายครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด แต่ข้อมูลที่ได้ อาจเป็นข้อมูลที่ผู้จัดรายการต้องการเปิดเผยให้ทราบ ซึ่งอาจมีข้อมูลอื่นที่ลึกซึ้งไปกว่านั้น นอกจากนี้การเก็บข้อมูลบางส่วนอาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากผู้จัดรายการบางคนมิได้เป็นเจ้าของรายการเอง แต่ได้เข้ามาจัดรายการภายหลังคือ วัชระ มานะชัย และศรีรุ่ง รุณีเศษ ซึ่งจัดรายการ "เพลงและข่าว" โดยประจวบ จำปาทอง ซึ่งเป็นเจ้าของรายการและเคยจัดรายการอยู่ด้วยกัน ได้เลิกจัดไปในช่วงที่ทำการวิจัย อีกทั้งการติดต่อกับประจวบ จำปาทอง ก็ประสบอุปสรรคบางประการ ผู้วิจัยจึงต้องเก็บข้อมูลจากผู้จัดรายการคนปัจจุบันเท่านั้น ในการวิจัยนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเท่าที่รวบรวมมาได้ในช่วงเวลาที่ศึกษา และส่วนที่เป็นข้อมูลรายการวิทยุศึกษาเฉพาะจากรายการจำนวน 15 รายการ ที่เก็บมาเป็นตัวอย่าง ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงอาจไม่ครอบคลุมถึงวิธีการ "เล่าข่าว" และความหมายทั้งหมด แต่เป็นส่วนหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในตัวอย่างข้อมูลที่นำมาศึกษา

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 2 และด้วยระเบียบวิธีวิจัยที่แสดงไว้ในบทนี้ จะนำไปสู่การวิเคราะห์วิธีการ "เล่าข่าว" ในบทที่ 4 และการวิเคราะห์ความหมายที่ปรากฏออกมาจากการ "เล่าข่าว" ในบทที่ 5 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย